

Motion till riksdagen 2005/06:Kr4

av **Birgitta Sellén m.fl. (c)**
med anledning av prop. 2005/06: 02

Bästa språket – en samlad svensk språkpolitik

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om en särskild lag om svenska språket.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att genom att lagstifta om svenska språket säkras rättigheten att använda svenska språket som ett EU-språk.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att den förstärkta rätten till modersmålsundervisning i skolan bör gälla alla elever.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att sammanfattningar av uppsatser och avhandlingar vid universitet och högskolor bör skrivas på svenska.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att det finns behov av forskning om vad den successiva övergången till enbart engelska i undervisningen innebär.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att invandrare bör ha möjlighet att öva på och lära sig det svenska språket i arbetslivet.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att Sverige skall bidra till att den ömsesidiga språkförståelsen i Norden vidmakthålls och förbättras.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att Sverige bör eftersträva en nordisk överenskommelse om en nordisk tillämpning av public service-principen.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att sända STV:s program i Finland.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att projektet Ordbok över Sveriges dialekter (OSD) bör återupptas.

Fel! Okänt namn på

Särskild lag om svenska språket

Att lagstifta om svenskan som huvudspråk i Sverige har stor praktisk och symbolisk betydelse. Språklig jämlikhet förutsätter att alla får sitt språk respekterat. De nationella minoritetsspråken är redan lagskyddade språk. Till exempel har man rätt att använda samiska respektive finska och meänkieli hos förvaltningsmyndigheter och domstolar. Det svenska språket är däremot inte lagskyddat och regeringen föreslår nu att gå emot två tredjedelar av remissinstanserna i utredningsarbetet inför propositionen som förespråkat en lagstiftning. Det är orimligt att det finns fem officiella minoritetsspråk i Sverige men inget officiellt majoritetsspråk. Centerpartiet frågar sig också varför regeringen föreslår språkpolitiska mål i stället för en lagstiftning som skulle underlätta i de ovan nämnda exemplen. Att lagstifta om svenskan som huvudspråk i Sverige har stor praktisk och symbolisk betydelse. Vad som ovan anförts om en särskild lag om svenska språket bör ges regeringen till känna.

Vi ser i dag att översättningarna till och från svenska inom EU minskar drastiskt. EU utvidgas kontinuerligt och det föreligger därmed en risk att svenska som ett relativt litet språk inte får behålla sin ställning som officiellt språk i EU. Lagstadgades det om svenska språket som officiellt språk i Sverige torde det blir lättare för de svensktalande som arbetar inom EU att använda sig av det svenska språket. Vad som ovan anges om att genom att lagstifta om svenska språket säkras rättigheten att använda svenska språket som ett EU-språk.

Språkvårdsorganisation

Regeringen föreslår i sin proposition att Språkkommittén ska arbeta fram en språkvårdsorganisation. Centerpartiet anser att denna organisation bör redan i startskedet använda sig av erfarenheter och riktlinjer från andra organisationer som tidigare arbetat med språkfrågor, t.ex. Svenska språknämnden, Sverigefinska språknämnden och Klarspråksgruppen i Regeringskansliet. Detta för att ta lärdom av det arbete som ovannämnda grupper redan gjort.

Centerpartiet välkomnar att regeringen i detta fall tagit sitt förnuft till fånga och inte etablerar en ny myndighet utan i stället integrerar detta arbete i redan befintliga strukturer. Det är positivt att detta arbete kommer att bedrivas utanför Stockholm, då det i dag är en orimligt hög koncentration av myndigheter och verk i Stockholm.

Språk i skolan

De nationella minoriteterna har enligt lag förstärkt rätt till modersmålsundervisning i skolan. För elever som i stället talar något annat språk än de nationella minoritetsspråken krävs det minst fem elever för att modersmålsunder-

visning enligt lag ska genomföras på en skola. En anledning till att många elever med invandrarbakgrund går i invandratäta skolor kan vara att detta ökar chanserna att få modersmålsundervisning, medan det är näst intill omöjligt i mindre orter att ge enstaka invandrare rätt till modersmålsundervisning. Om vi strävar efter ett integrerat samhälle där elever med utländsk bakgrund går i integrerade skolor måste vi som politiker skapa förutsättningar för detta. En metod kan vara då det finns brist på modersmåls lärare att låta anhöriga till eleverna med utländsk bakgrund ansvara för undervisningen. Självfallet ska man eftersträva behöriga lärare. Mycket sådan undervisning sker redan i dag i hemmet, men stod skolan som ansvarig underlättade man i många fall strukturen för undervisningen. Alla ska ha rätt till sitt modersmål, oavsett om det är svenska eller något annat språk. Centerpartiet anser att den förstärkta rätten till modersmålsundervisning i skolan bör gälla alla elever, inte bara de nationella minoriteterna. Detta bör ges regeringen till känna.

Oroande tendenser finns att svenska språket överges i Sverige. På vissa utbildningar i landet sker undervisningen helt på engelska. Det innebär en smygande och mer eller mindre aningslös övergång till engelska. På de svenska högskolorna och universiteten skrivs i dag många uppsatser, arbeten och avhandlingar på engelska. När det sedan är dags att redogöra för uppsatsen eller avhandlingen t.ex. vid en opponering eller disputation har ofta studenterna svårt att genomföra en presentation på svenska, då arbetsspråket för texten hela tiden tidigare varit engelska. Centerpartiet anser därför att sammanfattningar och presentationer av uppsatsen eller avhandlingen skrivs på svenska. Detta bör ges regeringen till känna.

Även på vissa grundskolor har man gått över till engelska som undervisningsspråk. Vad denna snabba utveckling i själva verket innebär finns det ingen överblick om. Centerpartiet anser att det bör bedrivas forskning på vad den successiva övergången till engelska innebär. Detta bör ges regeringen till känna.

I propositionen "Bästa språket" tas upp att regeringen kommer att återkomma till riksdagen om att invandrare på vuxenutbildning och sfi ska ha möjlighet att öva det svenska språket i arbetslivet. Vi måste skapa förutsättningar för invandrare att kombinera olika saker såsom praktik, studier och arbete. Detta för att invandrare då på ett snabbt och smidigt vis kan skapa sig en rimlig och värdig situation i Sverige. Vad som ovan anges om att möjligheten för invandrare att öva och lära det svenska språket i arbetslivet bör införas redan nu bör ges regeringen till känna.

Ömsesidig språkförståelse i Norden

Det finns ett starkt behov av en samlad svensk språkpolitik. När ett förslag till handlingsprogram för svenska språket lades fram genom betänkandet Mål i mun, SOU 2002:27, väcktes stora förhoppningar. Mot den bakgrunden är regeringens proposition som sent omsider lagts fram till riksdagen på flera punkter en besvikelse.

Fel! Okänt namn på

De mål som regeringen anger i propositionen motsvarar behov som bör rymmas inom ramen för en samlad svensk språkpolitik. Det är angelägna mål, men inte tillräckliga. Jämfört med stadgarna för Svenska språknämnden, som under hela efterkrigstiden i många avseenden varit Sveriges viktigaste språkpolitiska aktör, är avsaknaden av det högt prioriterade målet att upprätthålla och förstärka den ömsesidiga språkförståelsen i Norden uppenbar.

Den ömsesidiga språkförståelsen i Norden är betydande. Tack vare denna kan de som har svenska som modersmål använda sitt förstaspråk i kommunikationen med flera än dubbelt så många som bor i Sverige. Svensk-, dansk- och norsktalande kan kommunicera med stöd av primär språkförståelse, dvs. delta i ett utbyte där alla använder sitt modersmål. I stor utsträckning kan svensktalande också använda modersmålet vid utbyte med finsk- och isländsktalande då dessa i stor utsträckning lärt skandinaviska språk som andraspråk. Detta är en rikedom som bör vidmakthållas och förstärkas.

En studie som nyligen presenterats av forskare vid Lunds universitet, Lars Olof Delsing m.fl., reser frågetecken angående framtiden för den ömsesidiga språkförståelsen i Norden. Det är sannolikt så att denna förståelse minskat de gångna årtiondena. Det finns en betydande risk att de skandinaviska språken är i färd med att uppleva en betydande domänförlust, nämligen att dessa språk inte förblir språk som används som förstaspråk i umgänget nordbor emellan.

I propositionen framhålls visserligen att den nya språkorganisationen aktivt bör delta i det nordiska samarbetet och verka för att den nordiska språkgemenskapen stärks. Det är dock en klar brist att målet om en stärkt nordisk språkgemenskap inte nämns bland målen för Sveriges språkpolitik. Ett ytterligare mål bör tillföras, nämligen: Sverige ska bidra till att den ömsesidiga språkförståelsen i Norden vidmakthålls och förbättras. Detta bör ges regeringen till känna.

Det svenska språkområdet omfattar inte enbart Sverige. I Finland har ca 300 000 människor svenska som modersmål och antalet som behärskar svenska väl är än större. Det är viktigt att den kunskap som ska ges om dialekter och språkliga varieteter inte bara gäller svensktalande i Sverige utan också omfattar finlandssvenskarna. Genom att sådana kunskaper sprids kan den generande brist på kunskap om svenskan som ett levande modersmål också i Finland nedbringas i Sverige.

Digitaliseringen av televisionen har skapat helt nya möjligheter när det gäller att äntligen förverkliga målet om att ge alla tittare tillgång till nordiska grannlandsprogram. Målet bör vara att alla hushåll i Norden ska ges möjlighet att ta emot minst en kanal från vart och ett av de nordiska grannländerna. Sverige bör eftersträva en nordisk överenskommelse om en sådan nordisk tillämpning av public service-principen. Detta bör ges regeringen till känna.

Det är viktigt att upprätthålla ett samarbete med Finland när det gäller att sända STV:s program i Finland. Detta för att alla de som har svenska som sitt modersmål i Finland ska ha tillgång till STV:s program. Detta bör ges regeringen till känna.

Dialektordbok

För ungefär 20 år sedan beslutade riksdagen att starta projektet Ordbok över Sveriges dialekter (OSD). Detta projekt har legat under Språk- och folkminnesinstitutet (Sofi). Nu har Sofi förklarat OSD som ett vilande projekt och inte nyanställt personal för att arbeta med projektet. Detta innebär att en myndighet helt nonchalerar ett riksdagsbeslut. Centerpartiet anser att bevarandet och dokumenterandet av Sveriges olika dialekter är ett mycket viktigt arbete som bör fortgå. I dag, när lokala dialekter alltmer slätas ut är det ur historiebevarande synvinkel angeläget att arbeta med detta. Vad som ovan anges om att projektet Ordbok över Sveriges dialekter (OSD) bör återupptas bör ges regeringen till känna.

Stockholm den 14 oktober 2005

Birgitta Sellén (c)

Lars-Ivar Ericson (c)

Margareta Andersson (c)

Kenneth Johansson (c)

Jan Andersson (c)

Birgitta Carlsson (c)